

Allayorova Zilola Baxtiyor qizi

Chirchiq davlat pedagogika universiteti 1-bosqich magistranti

Annotasiya: Bizning fikrimizcha, kimyo bo'yicha talabalarning ta'lim yutuqlarini tekshirishning zamonaviy jarayoni faqat integrativ yondashuv metodologiyasi asosida samarali qurilishi mumkin.

Kalit so'zlar: Kimyo darslari, nazorat, yutuqlar, kamchiliklar, savollar, javoblar, o'lchov.

Ilmiy va uslubiy adabiyotlarda "test" tushunchasining turli xil ta'riflari mavjud. Ingliz tilida "test" so'zi "sinov", "na'muna", "tadqiqot" degan ma'noni anglatadi va ta'riflar shaklida ochiladi: 1) aqliy rivojlanishni aniqlash uchun testlar o'tkaziladigan standart shakldagi vazifalar; insonning qobiliyatlari, irodaviy fazilatlar va boshqa psixofiziologik xususiyatlari; 2) aniq ijtimoiy tadqiqot uchun foydalaniladigan material sifatida tarqatiladigan anketa. X. Omonov "sinov" tushunchasini juda keng talqin qiladi. Uning fikricha, test faoliyat vazifalari va javob yoki yechim standartlaridan iborat bo'lgan to'plam hisoblanadi.

Ruxshinoslikda "test" tushunchasi yanada qat'iy ta'rifga ega: testlar qat'iy tartibga solingan va yagona birlashtirilgan vazifalarga ega standartlashtirilgan usullar sifatida tushuniladi. Sinov natijalari testni kim o'tkazayotganiga va natijalarni qayta ishlaganiga bog'liq bo'lmasligi kerak [1]. Kimyo fanini o'qitish sohasidagi mutaxassislar X. Omonov va R. Ruziyevlar testni bilishning empirik-nazariy usuli sifatida tasniflaydi va "test" tushunchasiga quyidagi ta'rifni beradi: "Test - bu javob izlash uchun vaqt bilan chegaralangan va maqsadli tuzilgan va birlashtirilgan qisqa savollar va topshiriqlar tizimi bo'lib, o'quvchilar o'rtasidagi miqdoriy va sifat jihatidan individual farqlarni, o'quv jarayonining xususiyatlarini, o'quvchilar va o'qituvchilarning yutuqlarini anglatadigan o'lchov hisoblanadi. Test - o'z navbatida test topshiriqlaridan ya'ni o'quv savollari, topshiriqlar, muammoli vaziyatlardan iborat bo'ladi" [2]. Kimyo fanlarini o'qitish usullarida "test" tushunchasining o'xshash formulalarini topish mumkin. Shunday qilib, Q.O'. Komilov [3] quyidagi ta'rifni beradi: "Test - bu ma'lum darajadagi faoliyatni baholash usuli bilan birgalikda bajarish vazifasi, standartsiz test - baholashning ob'ektivligi bo'lmagan nazorat savoli yoki topshirig'i"dir. M.S.Park testning quyidagi ta'rifini beradi: "Test - bu qisqa va aniq tuzilgan standartlashtirilgan topshiriqlar tizimi bo'lib, unga ball tizimi bilan baholanadigan cheklangan vaqt ichida qisqa va aniq javoblar berish talab etiladi. Kimyo fanlaridan didaktik test - bu ta'lim yutuqlari sifatini ob'ektiv baholash uchun muayyan standartlashtirilgan shakldagi, o'ziga xos mazmundagi va ortib borayotgan murakkablikdagi vazifalar tizimi hisoblanadi.

"Test" tushunchasining eng to'liq ta'rifi A.Dj. Kurbanova [4]: "Test - bu an'anaviy savollar va imtihon topshiriqlaridan foydalangan holda oddiy test yoki o'qituvchi testi emas, balki ma'lum bir shakldagi, ortib borayotgan murakkablikdagi va o'ziga xos mazmundagi topshiriqlar tizimini ifodalovchi ilmiy asoslangan usul bo'lib, uni sifatli baholashga imkon beradi, bilimlar tuzilishi va uning darajasini samarali o'lchash usulidir. Test sinovlari o'quvchilarning bilim, qobiliyat, ko'nikma va g'oyalarni shakllantirish darajasiga ob'ektiv baho berish, o'rganishning individual sur'atlarini, joriy va yakuniy tayyorgarlikdagi kamchiliklarni aniqlash imkonini beradi" [5].

Shunday qilib, yuqoridagilarni hisobga olgan holda, biz "test" tushunchasiga quyidagi ta'rifni berishimiz mumkin: Test - bu o'quvchilarning bilim sifati, tuzilishi va darajasini ob'ektiv baholash imkonini beradigan individual faoliyat uchun aniq tuzilgan aniq vazifalar tizimi bo'lib, o'quvchilar bilimidagi kamchiliklarni va yutuqlarni aniqlashdan iborat tizim. Testning bir qancha asosiy funksiyalari mavjud: 1. informatsion - o'quv natijalarini tizimli qayd etish va

tahlil qilish, profillarni, bilim kesimlarini qurish; 2. diagnostik - to'plangan ma'lumotlar asosida o'qitish usullari va didaktikasini moslashtirish; 3. tarbiyaviy - talabalarning bilim, ko'nikma va malakalarini mustahkamlash va chuqurlashtirish; 4. motivatsion – o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarni egallashga bo'lgan sa'y-harakatlarini yanada oshirishga, o'z-o'zini o'qitish texnologiyalari – ta'limning oliy shaklini o'zlashtirishga undash; 5. sertifikatlashtirish - o'quvchining o'qitish (o'z-o'zini o'rganish) natijasida olingan bilim, ko'nikma va malakalar darajasining miqdoriy va sifat xususiyatlarini aniqlash va boshqalar.

Test sinovlari o'quvchilarning bilim darajasini aniq aniqlash imkonini beradi va oraliq attestatsiya va test yoki imtihonga kirish to'g'risida qaror qabul qilish maqsadida qo'llaniladi. Testlar standart shakldagi kognitiv topshiriqlar bo'lgan test topshiriqlaridan iborat. O'z asarlarida M.S. Pak test topshirig'iga ta'rif beradi: Test topshirig'i standartlashtirilgan (qisqa va to'g'ri tuzilgan) topshiriq bo'lib, unga ball tizimi yordamida baholangan qisqa va aniq javob berish kerak. Test topshiriqlari o'qituvchining o'quvchilar bilan aloqalarini o'rnatish, bilim va fan ko'nikmalarini mustahkamlash, takrorlash, tizimlashtirish va nazorat qilish uchun qo'llaniladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Buzrukxo'jaev A. Muammoli ta'lim usullaridan foydalangan holda kimyo darslarida ko'nikmalarni shakllantirish// Academic Research in Educational Sciences, 2021, № 11 (2), 680-691 betlar.
2. Allayev J. Umumiy va anorganik kimyo mashg'ulotlarida axborotkommunikatsion texnologiyalar elementlaridan foydalanish// Qo'qon DPI. Ilmiy xabarlar. 2021. №4 (4), 147-150 betlar.
3. Komilov K.U. Muammoli o'qitish orqali kimyo fanlaridan talabalarning tajribaviy ko'nikmalarini shakllantirish. Monografiya. "Sarbon LLS" MCHJ bosmaxonasi. Toshkent, 2024. 165 bet.
4. Kurbanova A. Dj., Komilov Q. U., Allayev J., Matyakubov A. Q. O'quv qo'llanma. Chirchiq. 2024. 144 bet.
5. Kurbanova A.Dj. Kimyo o'qitishda mobil elektron dastur. DGU. Toshkent.2024. US Patent DGU 32,889.